

JAK JSEM DOŠLA K BIOZAHRADĚ

Kdysi v dětství (za války) jsem vyrůstala na zahradě. Jídla bylo málo, a tak v Čechách, ale i v celé Evropě, musel každý kousek půdy rodit ovoce a zeleninu. Pesticídy nebyly, půda se hnojila kompostem a po ulicích se do kbelíků sbíraly koňské koblížky k vylepšení pařeniště. Po válce to dlouho nebylo o moc lepší, a tak naše generace měla zdravý životní styl – denně zeleninu s brambory a maso jen v neděli. To až v 60. letech nám zdravotníci nutili maso denně a že prý mléko ničím nenahradíš. Tak nám socialismus přinesl „blahobyť“ a obezitu. Po okupaci v 68. roce přišla první éra „cesty z města“, čili móda chalupaření. Na vesnicích chátraly opuštěné chalupy a vysídlené statky, které se prodávaly za pár tisíc lidem z města na rekreační objekty.

K naší chalupě patřila velká zahrada s rybníkem uprostřed. Pár let před námi se tu jen pásla hříbata, důkladně pohnojila půdu a zničila ovocný sad. Rybník byl pro nás nejdůležitější. Měli jsme malé děti a možnost každodenního koupání nás nadchla. To ještě žádné bazény nebyly v prodeji. Nad rybníkem jsme obnovili ovocný sad a dle tehdejších zahrádkářských rad jsme jej na podzim pohnojili cereritem. Příští jaro nám to příroda spočítala. Kopřiv vyrostlo ještě víc než dřív a nově vyčištěný a napuštěný rybník zezelenal květem a řasami. Hodně dlouho trvalo, než jsem získala informace, že vše zavinilo podzimní hnojení cereritem. Přes zimu se vsákl do spodních vod a do rybníka. To byl první důrazný podnět ke změně myšlení i konvenčního zahrádkářství.

Začali jsme tedy zakládat kompost, mechanicky sbírat řasy z rybníka, vápnit jej a shánět do něj ryby. Kopřivy jsme nechali jen u plotu, pěkně tam zkyprily půdu a na budované zeleninové záhony jsme zahrabali brambory. Nebyly v řádcích, ani okopané, ale vyrostly a vyčistily půdu pro zeleninu.

Ani ta zelenina nerostla v řádcích a nebyla to monokultura. Ne, že bych tušila, že preferuji zásady biopěstování, o tom v 70. letech nebylo potuchy.

Jen nebyl po ruce metr a děti sázely do záhonů, co jim přišlo pod ruku a co dostaly od sousedů – zeleninu, kytky i plevel. Nečemu se dobře dařilo a čemu ne, to jsme příště nenuťili u nás růst.

V té době nebyly sekačky na trávu a místo jejich hluku bylo jen občas slyšet zvonění kos. Trávník nám tehdy sekal soused dvakrát za léto a dlouho před kosením to byla krásná rozkvetlá louka. Pokosenou trávu pak zbařila sousedovic kravka, takže nepřišla vniveč.

Idylka skončila v 80. letech, kdy nastoupily na zahrádkách sekačky a kdekdo usiloval o anglický trávník i v jižních Čechách. Naši souse-

dé v té době pomalu přestávali chovat doma dobytek, a tak na sekačku došlo i u nás. Ale za pár let ze zahrady zmizely ještěrky, řada ptáků a dokonce z naší malé vísky, kde jsou čtyři rybníky, se odstěhovaly i žáby. Počátkem 90. let, kdy jsme objevovali svět, jsem po návštěvě Rakouska zase zavedla ekologickou louku do části zahrady. Ale, jak pravila odborná literatura, trvalo deset let, než pořádně rozkvetla. Mnohem dříve se u rybníka objevily byliny, které tam nikdy nerostly, vrátily se ještěrky, skokani, rosničky a ropuchy, v kompostu se lhlý malé užovky a v posledních letech v zimě navštěvuje rybník vydra.

Další krok kupředu přinesla literatura o lunárních vlivech na rostlinstvo. Zjistila jsem už před 20 lety, že něco si ještě pamatovali staří hospodáři. Tehdy jsem na Velký pátek sela s vnučkem mrkev a přes plot se udiveně ptal soused, co to děláme. „Vy nevíte, že na Velikonocy se nesahá na půdu, protože nic nevzejde? To vědí i jezedači.“ Na pokus jsme za týden seli novou mrkev, a když jsme ji v létě tahali, ta velikonoční teprve vzešla.

Takže už dvacet let zahrádníčím podle postavení měsíce. Zaštipování o novoluní se podařilo zachránit stromky okousané hryzci i meruňky otlučené krupobitím, také papriky umořené molicemi. Přihnojuji o úplňku, mulčuji při ubývající měsíci a sklízím v plodových dnech. Před rokem jsem na přednášce slyšela, že krtci svými cestičkami sledují patogenní zóny v zahradě a došlo mi, proč tři roky zasazený stromek „sedí“ a neroste přes veškeré lunární čarování. Stromek jsem přesadila, tak uvidím za rok.

Další krok k biozahrádě, byl posun v přístupu k plevelu a zalévání. Můj vztah k plevelu byl vždy v záseadě kladný. Od mládí nerada pleju a nemám potřebu mít čistě vypleté záhony. Plané rostliny trhám v ubývající měsíci v kozorohu, a to jen tehdy, utlačují-li moc kulturní rost-

liny. Poslední roky – poučena – spíše přemýšlím, proč tam plevel dominuje a co to znamená. Vytrhaný plevel a zavádlá posekaná tráva jsou stálým zdrojem mulče pro zeleninu, květiny a ovoce. Nejenže na záhonu se vyrábí kompost v malém, ale ještě nám ušetří zalévání. Na zahradě zalévám čím dál tím méně a pouze v mokrých dnech ryb, raka a štíra. Zalévám nově vysazené a vyseté rostliny a jakmile se ujmou, přestanu se zálivkou. Rostliny si postupně zvyknou a stačí jim rosa a občasný déšť. Platí to však pro normální záhony, vysoké záhony rychleji vyschnou a musí se občas zalít. Rovněž se pravidelně zalévají rostliny v korytech, truhlících a květináčích, ale jen v mokrých dnech. Nadměrné zalévání je často příčinou rozmnožení škůdců, vloni slimáků.

Přibližně pět let se zdá, že má zahrada je už se škůdci v harmonii a nemusím moc zasahovat. Pokud ano, jen mechanicky, nebo pomocí bylinných zálivek. V loňském létě nás i většinu známých překvapila invaze slimáků. U nás to začalo přesně ten den, který předvídal Výsevni kalendář Thunových. Kde kdo sypal po zahradě granule proti slimákům, já vyhlásila zákaz zalévání. Jenže v deštivém létě to nemělo moc efekt. První odešly afrikány, známé lapače slimáků, pak saláty. Chutnali jim i fazolky, brokolice a kedlubny. Nechali nám hrášek, řepu, vodnici, nevšímal si cuket, hokaida, ani paprik. Děti je se zájmem pozorovaly a tvrdily, že slimáci spolu viditelně komunikují.

Takže nebyla to kalamita asi hlavně zásluhou přirozených nepřátel slimáků, kteří u nás žijí: ježci, rejskové, žáby, slepýš, kosi a straky. Co nesnědli, to posbíraly děti. Na místě je i chvála plevelu na záhonech, řadu planých rostlin žrali spíš, než některou zeleninu.

A závěr?

Permakultura je nový styl vytváření zahrad způsobem, který je trvale udržitelný a stále se obnovující. Je to nový styl myšlení, který mění neefektivní a destruktivní formy využívání přírody.

Přeměna klasické obytné, okrasné a užitkové zahrady v biozahradu s permakulturními prvky, je zájmové dobrodružství, které mohou doporučit každému, ale hlavně seniorům. Jde o tvůrčí činnost se spoustou nových podnětů k rozvoji duchovních a fyzických aktivit. Výsledkem je zahrada s bohatou smíšenou kulturou vzájemně prospěšných druhů rostlin a zvířat, kde se vše recykluje, spotřebuje méně energie a hlavně máte polovinu práce.

Protože mám polovinu práce na zahradě a velkou chalupu už často prázdnou, zkusila jsem aplikovat trvale udržitelný a stále se obnovující způsob života na tuto situaci a nabídl jsem letní pobyt rodinám s dětmi. Loňské léto jsem s nimi strávila poprvé a opět mě překvapilo, čím vším může přírodní zahrada obohatit zkušenosti městských dětí i jejich rodičů.

Dana ŠTĚPANOVSKÁ

CAMPESINOS SIN FONTERAS / ZEMĚDĚLCI BEZ HRANIC

Kdo má zájem, aby se u něj na statku/farmě konal třídní seminář, nechť dá vědět na níže uvedenou adresu. Téma semináře: komunikace se stromy. Pravdy, mýty a pověry ŘEZU OVOCNÝCH DŘEVIN, Smyslové a intuitivní poznávání divokého ovoce, ovocná chuťová šou, praktické dovednosti, energetické cvičení...

Potřebné zázemí: místost na přednášení a místo pro přespání 15–20 lidí, možnost vaření, starší i mladší ovocné stromy, dostupnost místa pro účastníky z Čech.

Dále prosíme všechny pěstitele kukuřice (bez chemie), kteří můžou nabídnout celé zrno kukuřice na prodej či výměnu.

Wanata, Mšecké Žehrovice, 270 64 Mšec, wama@seznam.cz